

O D L U K E

A) Odluke domaćih sudova i drugih organa

VISI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Presuda br. III Sl-2193/76-2
od 13. XII 1977.

Vijeće: Petar Sremac, mr Veljko Vujović, prof dr Branko Jakaša

Prijevoz stvari u unutrašnjoj plovidbi - Izdavanje čeka za osiguranje brodarove tražbine - Ležarina - Predaja pisma spremnosti - Kada je naručitelj izdao brodaru ček za osiguranje njegove sporne tražbine, brodar nema pravo, dok je tražbina sporna, realizirati naplatu putem čeka - Za početak toka ležarine potrebna je predaja pisma spremnosti - Predaja pisma spremnosti i njegov sa- držaj ne mogu se dokazivati svjedocima ako nije utvrđeno da je pismo spremnosti izgubljeno

Tužitelj (inozemna tvrtka) je naručilac prijevoza (istovremeno i pošiljalac i primalac tereta). Tuženi je brodar riječnog transporta (domaća tvrtka).

Medju strankama nije sporno da nisu međusobno zaključile pismeni ugovor o prijevozu tereta, kao i to da iako je tuženi brodar doista izvršio (svojim šlepom) prijevoz 233 tone kukuruzne prekrupe od Loma do Bratislave, da nisu ispostavljeni nikakvi tovarni listovi kao dokaz o zaključenom ugovoru o prijevozu.

Takodjer nije sporno medju strankama da je nakon prispjeća broda u Bratislavu brodar odbio da izda teret primaocu dok mu isti ne izda ček iz koga može naplatiti cijelu vozarinu, ali i lučku ležarinu za vrijeme dok je šlep bio u luci Bratislava. Pošiljalac je spomenuti ček dao brodaru na iznos od 85.000 šilinga, pa je od toga brodar naplatio jednim dijelom ugovorenu vozarinu (tu nema nikakvog spora medju strankama da je ta vozarina osnovano naplaćena), a drugi dio u iznosu od 47.200 Asch brodar je naplatio iz spomenutog čeka na ime lučke ležarine, makar je tužitelj kao izdavalac čeka dao ček namjenski samo za osiguranje brodarovog prava retencije robe, s time da se o eventualnoj opravdanosti zaračunavanja lučke ležarine naknadno odluči bilo sporazumom stranaka bilo sudskom odlukom, pa tek onda izvrši naplata čeka. Brodar je, medju-

tim, ne obazirući se na odredbu o tome da se ček daje samo u depozit pod navedenim uvjetom, odmah realizirao ček u cijelosti tj. podigao svih 85.000 Asch, dakle i svotu od 47.200 Asch s naslova brodske ležarine zaračunatu od 10.VII 1969. do 13.VII 1969. po 800 Asch dnevno, a za razdoblje pak od 10.VII 1969. do 12.VIII 1969. po 1600 Asch dnevno, tj. brodar je ukupno zaračunao pošiljaocu ležarinu u trajanju od 34 dana.

U ovom predmetu, tužitelj - kao korisnik prijevoza - potražuje od tuženog - broдача, isplatu iznosa od 24.735,20 Asch s 3% zatezних kamata od 25.VIII 1969. do isplate s naslova vraćanja neopravdano naplaćene lučke ležarine za šlep za razdoblje od 10.VII do 12.VIII 1969. godine (a iz realizacije spomenutog čeka koji je glasio na 85.000 Asch), te ujedno potražuje još i naknadu troškova postupka. Tvrdi, naime, da je do lučke ležarine došlo isključivom krivnjom broдача i da zato brodar nema pravo tražiti od njega - korisnika prijevoza - bilo kakvu naknadu zbog ležarine.

Tuženi - brodar - smatra pak da je do spomenute ležarine došlo isključivo krivnjom tužitelja kao korisnika prijevoza. Ovo iz razloga što prema njegovoj tvrdnji, tužitelj nakon što ga je brodar obavijestio o prispijeću šlepa pismom spremnosti (u luci Bratislava) nije pristupio iskrcavanju tereta nego je dopustio da brod u luci leži natovaren teretom i plaća lučku ležarinu. Lučka ležarina prema tvrdnji broдача iznosi ne samo onaj iznos koji je tuženi brodar naplatio realizacijom čeka (preko iznosa vozarine) od 85.000 šilinga, nego još više za 8.864,80 Asch i stoga toliki iznos tuženi u ovom sporu potražuje od tužitelja protutužbom i zahtijeva da mu toliki iznos tužitelj kao protutuženi plati zajedno s 3% kamata od 1.IX 1969. do isplate s naslova nepodmirenog ostatka štete nastale zbog lučke ležarine spomenutog šlepa u luci Bratislava do časa odnosno dana iskrcaja šlepa 12.VIII 1969. godine.

Medju strankama je dakle sporno koja je od njih odgovorna za lučku ležarinu šlepa tuženog u Bratislavi u razdoblju od 10.VII 1969. do 12.VIII 1969, tj. za puna 34 dana, te od rješenja tog pitanja zavisi osnovanost tužbenog zahtjeva tužitelja koji traži povrat svote od 24.735,20 Asch spp, ali i zahtjev tuženog kao protutužitelja za isplatu iznosa od 8.864,80 Asch spp s naslova štete nastale zbog lučke ležarine.

Nadalje je medju strankama sporno pitanje ima li uopće tužitelj pravo tražiti od tuženoga vraćanje spomenutog utuženog iznosa kraj nesporne okolnosti da je tuženom broдарu izdao ček na iznos od 85.000 šilinga, jer tuženi brodar

smatra da tužitelj nema to pravo s obzirom da ni sam ne tvrdi da bi brodaru dao ček u zabludi.

Nadalje je medju strankama sporno da li je uopće tuženi brodar predao pismo spremnosti inozemnoj tvrtki Cechofracht iz Bratislave agentu primaoca tj. tužitelja. Tuženi brodar tvrdi da jest a tužitelj to osporava.

Prvostepeni sud je izveo dokaz pregledom dokumentacije koje su stranke priložile raspravnom spisu, pa je nakon provedene rasprave donio presudu kojom je u cijelosti usvojio tužbeni zahtjev za iznos od 24.735,20 Asch spp i tuženoga obvezao da tužitelju plati trošak spora u iznosu od 27.478,60 dinara, a odbio je u cijelosti protutužbeni zahtjev tuženoga za isplatu iznosa od 8.364,80 Asch spp.

U obrazloženju prvostepene presude navodi se izmedju ostalog slijedeće:

Tužitelj u osnovi ima pravo na zahtijevanje isplate iznosa koji se ovom tužbom potražuje, jer je ček tuženome -- brodaru dao samo u svrhu osiguranja njegove tražbine, a ne u svrhu definitivnog plaćanja brodarovog potraživanja. Brodar je prema tome nakon naplate vozarine, na koju je doista imao pravo, trebao postupiti s čekom na način kako je to bilo označeno ispravom o čeku, tj. smatrati višak iznosa iznad vozarine do iznosa od 85.000 Asch samo svotom koja služi za osiguranje njegove eventualne tražbine za ležarinu, odnosno naknadu štete zbog ležarine šlepa. Prema tome da nije osnovan stav tuženog kad smatra da je tužitelj bezuvjetno platio tuženome ležarinu, odnosno naknadu štete zbog ležarine time što mu je predao spomenuti ček.

Nadalje, prvostepeni sud ističe, da je Sporazumom o Općim uvjetima prijevoza tereta (Sporazum izmedju dunavskih brodarstava zaključen 26. rujna 1955. godine u Bratislavi, a kojem su Sporazumu pristupila i jugoslavenska riječna brodarstva 10.IX 1967. godine), u čl.21. određeno, da je početak odgovornosti za rokove utovara odnosno istovara određen na tri sata nakon uručenja izvještaja koji se uručuje pošiljaocu odnosno primaocu tereta ili drugoj organizaciji prema dobivenom uputstvu. Iz st.3. navedenog člana proizlazi da nitko nema pravo odbiti prijem izvještaja (pisma) o spremnosti plovila za operacije s teretom, dakle ni operaciju iskrcaja, a da se izvještaj može uručiti u svako doba dana i noći. Prvostepeni sud ne smatra istinitim navod na pismu spremnosti od 5.VII 1969. godine (ispostavljenom navodno Lučkoj kapetaniji u Bratislavi) u kojem pismu je navedena opaska da je "....*stranka odbila potpis",

jer nije navedeno: ni koja stranka je odbila taj potpis, a niti osoba kojoj je navodno u ime stranke bilo ponudjeno na potpis to pismo spremnosti u luci, a niti mjesto u luci iskrcaja gdje je bio učinjen navodni pokušaj uručenja pisma spremnosti.

Prvostepeni sud takodjer smatra da tuženi nije dokazao da je predao pismo spremnosti agentu tužitelja firmi "Cechofracht" iz Bratislave jer to ne proizlazi iz korespondencije stranaka s tim agentom. Spomenuta tvrtka je pismom od 18. kolovoza 1971. godine obavijestila tužitelja o povlačenju prethodnih pisama potpisanih po neovlaštenoj osobi, a u kojima⁸⁰ ta neovlaštena osoba očitovala u vezi s dostavljanjem pisma spremnosti od strane brodarar spomenutom agentu. Prema nalaženju prvostepenog suda firma "Cechofracht" je ovlaštena da se izjasni o tome koja osoba je ovlaštena da daje izjave i potpisuje njena pisma, pa kada dakle takvog pisma nema, onda se ne može niti smatrati da je brodar pokušao obavijestiti tu firmu kao agenta tužitelja o prispijeću broda u luku iskrcaja, Bratislavu. Okolnost što tuženi predlaže dokazivanje činjenice, da je pismo spremnosti uručeno agentu, putem saslušanja svjedoka, kao i to da bi ti svjedoci trebali potvrditi i sam sadržaj pisma spremnosti prvostepeni sud smatra neodlučnim, jer polazi sa stajališta da je pismo spremnosti vrlo značajna isprava i to pismena isprava i da bez postojanja takve isprave ne može se svjedočima tvrditi postojanje njenog sadržaja i činjenice uručenja te isprave agentu tužitelja, jer ni sam tuženi brodar ne tvrdi da je ta isprava zagubljena ili poništena.

Protiv prvostepene presude pravočasno je podnio žalbu tuženi - protutužitelj zbog svih žalbenih razloga iz čl. 343. ZPP i predložio da se prvostepena presuda u cijelosti preinači, tj. odbije tužbeni zahtjev tužitelja i usvoji protutužbeni zahtjev tuženog.

U žalbi ističe da je prvostepeni sud iz izvedenih dokaza izveo neosnovan zaključak jer da baš iz provedenih dokaza proizlazi suprotno, tj. da je tužbeni zahtjev neosnovan, a zahtjev protutuženog osnovan (protutužba osnovana). Tuženi u žalbi ponavlja svoje navode iznesene tijekom prvostepenog postupka, naročito u pravcu da tužitelj uopće nije bio ovlašten na podnošenje ove tužbe iz razloga što je jednom podmirio brodaru zahtjev za lučku ležarinu spomenutim čekom na 85.000 šilinga, a ni sam ne tvrdi da bi ovo plaćanje izvršio u zabludi. Nadalje smatra da je prvostepeni sud neosnovano smatrao da tuženi brodar nije tužitelja kao korisnika prijevoza, ujedno primaoca robe, obavijestio o prispijeću broda u luku Bratislava, jer da iz korespondencije u spisu proizlazi da je tuženi brodar obavijestio agenta

tužitelja pismom spremnosti o spremnosti broda za iskrcaj tereta odmah po prispijeću u luku Bratislava. Smatra da to mogu potvrditi i svjedoci koje je ponudio tijekom prvostepenog postupka, te da je prvostepeni sud neopravdano odbio da izvede taj dokaz. Stoga smatra da činjenično stanje nije pravilno utvrđeno i da je prvostepena presuda donesena preuranjeno, tj. uz bitnu povredu odredaba postupka. Prigovara što je tužitelju dosuđen utuženi iznos u stranoj valuti - šilinzima - pa i tu vidi bitnu povredu odredaba postupka.

Tužitelj - protutuženi podnio je odgovor na žalbu i predložio da se ista odbije. U žalbi podržava prvostepenu presudu i osporava tvrdnje tuženog iznesene u žalbi kao neosnovane. Traži naknadu troškova odgovora na žalbu.

Drugostepeni sud je žalbu odbio iz slijedećih razloga:

Prvostepena presuda donesena je pravilnom primenom odredaba procesnog i materijalnog prava. Prvostepeni sud naveo je iscrpne i pravilne razloge zašto smatra da tužitelj u osnovi ima pravo za podnošenje tužbe. Naime, ne radi se uopće o plaćanju (s namjerom plaćanja) već o davanju čeka u depozit samo radi osiguranja brodarovog prava retencije na robi za vozarinu, a u pogledu ležarine koja je sporna do okončanja spora o istoj. Stoga u tom dijelu ovaj sud upućuje žalitelja na obrazloženje prvostepene presude.

Pravilno je prvostepeni sud uzeo da je za rješavanje ovog spora odlučna činjenica da li je tuženi, brodar, na vrijeme i uredno obavijestio tužitelja kao primaoca tereta ili njegovog agenta o spremnosti broda za iskrcaj u luci Bratislava, te da od odgovora na to pitanje zavisi osnovanost zahtjeva tužitelja za povrat utuženog iznosa i zahtjev tuženoga - brodara za isplatu iznosa obuhvaćenog protutužbom iz ovog spora.

Naime, bila je dužnost brodara da po dolasku u luku Bratislava na pouzdan način obavijesti primaoca tereta ili njegovog agenta o prispijeću broda i spremnosti broda za iskrcaj tereta.

Tuženi nije pružio dokaz o tome da je o prispijeću broda u luku iskrcaja Bratislava obavijestio ni tužitelja ni njegovog agenta "Cechofrachta" pismom spremnosti o sposobnosti broda za iskrcaj prevezenog tereta. Tuženi je dostavio u spis "pismo spremnosti" (o kojem se

govori i u prvostepenoj presudi) naslovljeno na "Luku i skladišta Bratislava" ali to pismo nije potpisano čak ni od Lučke kapetanije u Bratislavi a niti od agenta broдача Cechofrachta Bratislava, pa niti od naslovljene Luke i skladišta Bratislava, te prema tome ne predstavlja baš nikakav dokaz za tvrdnju o obavještenju tužitelja ili njegovog agenta o prispijeću šlepa u luku Bratislava i o spremnosti za iskrcaj tereta. Prvostepeni sud je opravdano odbio da izvede dokaz saslušanjem ponudjenih svjedoka na okolnost kakav je sadržaj pisma spremnosti i kome je eventualno dostavljeno. Naime, i u riječnom transportu u poslovnoj praksi je čak i uobičajeno da se ovako važne isprave ispostavljaju pismenim putem i na siguran način, pa pošto tuženi ne tvrdi odakle su određene okolnosti navodno poznate svjedocima, a niti da je takvo pismo bilo izgubljeno ili uništeno, nije bilo mjesta ni izvođenju dokaza saslušanjem tih svjedoka.

Konačno i iz cjelokupne korespondencije u spisu proizlazi da tuženi doista nije obavijestio tužitelja o dolasku šlepa u luku Bratislava i o spremnosti za iskrcavanje tereta, a niti tužiteljevog agenta tvrtku "Cechofracht" Bratislava. Dosljedno tome tuženi je u cijelosti dužan vratiti tužitelju neosnovano plaćeni iznos iz čeka tužitelja s naslova navodno neosnovano prouzročene brodske ležarine spomenutog šlepa u luci Bratislava, a protutužbeni zahtjev tuženoga je pak u cijelosti neosnovan za isplatu navodno veće ležarine od one koju je iz čeka sam naplatio. Žalitelj neosnovano prigovara dosudjenju iznosa u stranoj valuti (A. šilinzima) jer se radi o tužitelju - strancu, a tuženi je već sam naplatio iznos od istog u toj valuti.

Kraj takvog stanja stvari valjalo je žalbu tuženoga - protutužitelja odbiti kao neosnovanu i prvostepenu presudu potvrditi u cijelosti kao pravilnu i osnovanu na zakonu.

V.V.